

Н.В. Греса
Харківський національний
університет внутрішніх справ
кандидат психологічних наук,
доцент, доцент кафедри соціології
та психології

СПЕЦИФІКА ТОЛЕРАНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Виникнення нової моделі медичної освіти можливе за умови забезпечення формування основних критеріїв особистісно-професійного розвитку студентів, у тому числі і толерантності як професійної компетентності майбутнього медичного працівника.

Ключові слова: толерантність, інтолерантність, толерантність до невизначеності, соціальна толерантність, індекс толерантності, медичний працівник.

Возникновение новой модели медицинского образования возможно при условии обеспечения формирования основных критериев личностно-профессионального развития студентов, в том числе и толерантности как профессиональной компетентности будущего медицинского работника.

Ключевые слова: толерантность, интолерантность, толерантность к неопределенности, социальная толерантность, индекс толерантности, медицинский работник.

У ХХІ столітті толерантність стала не лише однією з моральних основ світової спільноти, але і виявилася ключовим поняттям для розуміння політичних, економічних, соціокультурних процесів і тенденцій в сучасній світовій освіті, оскільки «соціальне замовлення суспільства на сучасному етапі припускає формування самостійної, ініціативної особистості фахівця, як людини культури» [3]. До професійної діяльності лікаря суспільство завжди пред'являло високі вимоги, оскільки здоров'я людини – одна із головних цінностей життя, запорука його успішного соціального, психологічного і професійного функціонування. Толерантність, у свою чергу, визнається важливою складовою професіоналізму будь-якого сучасного фахівця, особливо

який працює у сфері «людина-людина»[1, с. 89]. Актуалізація ідей толерантності в процесі освіти майбутніх медичних працівників спрямована на вирішення проблем, пов'язаних із соціальними, культурними, міжособистісними відносинами, з конструктивним регулюванням конфліктів та формуванням установок на мирне їх вирішення. Толерантність в сучасній освіті входить в комплекс цілей становлення системи виховання, виступає як особистісна якість, яка підлягає розвитку не тільки в процесі навчання, виховання, але й самонавчання та самовиховання, спрямована на формування у майбутніх медичних працівників знань, умінь та навичок толерантної свідомості та толерантного відношення до оточуючих. Очевидною стає необхідність переоцінки та переосмислення статусу медичного працівника як особистості та професіонала.

Дослідження толерантності у розрізі медико-біологічного контексту представлено науковими доробками О.Головахи, С.Степанова, Л.Шайгерової та ін.; з філософської точки зору Д. Цимбал, В. Франклом, М. Капустіною. Психологічна концепція представлена Л.Виготським, О.Леонтьєвим, В.Ложкіним, Г.Почепцовим, соціальна та політична С.Вдовичем, І.Іванюком, Г.Солдатовою, М.Козловцем та ін. [4, с.162].

Процес формування толерантності у студентів медичних вузів представляє собою безпосереднє міжособистісне спілкування, під час якого формується здатність студента як майбутнього медичного працівника приймати позицію іншої людини (пацієнта), уявляти як його сприймає партнер по спілкуванню та відповідно інтерпретувати ситуацію і контролювати власні дії [2, с.166-167].

Мета дослідження – вивчити особливості толерантності студентів медичного коледжу.

Для вирішення поставлених в дослідженні завдань нами використовувалися наступні методики: Експрес-опитувальник «Індекс толерантності» (Г.У. Солдатова, О.А. Кравцова та інші) та шкали толерантності та інтолерантності до невизначеності (Т.В. Корнілова, М.А. Чумакова).

Результати дослідження індексу толерантності студентів медичного коледжу наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Показники індексу толерантності студентів медичного коледжу ($x \pm \delta$)

Шкали	Фельдшера	Стоматологи	t	p
Етнічна ідентичність	25,73±3,9	21,4±5,7	2,4	0,05
Соціальна толерантність	29,07±3,2	27,6±2,7	1,3	–
Толерантність як риса особистості	24,67± 3,6	22,87±2,8	1,5	–

Як бачимо з даних наведених в таблиці 1, для студентів медичного коледжу важливу роль має соціальна толерантність (29,07±3,2 та 27,6±2,7). Тобто для студентів - медиків існування толерантної свідомості виступає фундаментом будь-якої терпимості у суспільстві. На індивідуальному рівні толерантність виступає як добродійність, норма поведінки відповідальної особистості. Толерантність в їх розумінні є умовою співпраці і мирного співіснування держав незалежно від їхніх розмірів, економічного розвитку, етнічної чи релігійної приналежності їхнього населення.

Порівняльний аналіз показав, що студентам фельдшерам достовірно більш притаманна етнічна ідентичність (25,73±3,9 та 21,4±5,7, при $p \leq 0,05$), ніж стоматологам. Тобто їм властива етнічна обізнаність (знання про етнічні групи - свою і чужі, їх історію, звичаї, особливості культури). На основі знань про етнічні групи формується комплекс уявлень, які утворюють систему етнодиференціюючих ознак - мова, цінності, норми, історична пам'ять, релігія, міфи про спільних предків, національний характер, народне та професійне мистецтво, уявлення про рідну землю. Етнічна ідентичність представляє собою баланс толерантності по відношенню до власної та інших етнічних груп, який дозволяє розглядати її, з одного боку, як умову самостійного і стабільного існування етнічної групи, з іншого - як умову мирної міжкультурної взаємодії в поліетнічному світі. Відносно інших показників достовірних відмінностей не реєструється.

Далі нами були досліджені особливості толерантності та інтолерантності студентів медичного коледжу, результати представлені в таблиці 2.

Таблиця 2.

Показники толерантності та інтолерантності студентів медичного коледжу ($x \pm \delta$)

Шкали	Фельдшера	Стоматологи	t	p
Толерантність до невизначеності	42,4 \pm 4,8	49,87 \pm 7,9	3	0,01
Інтолерантність	51,93 \pm 10,3	48,67 \pm 8,5	0,9	—
Міжособистісна інтолерантність до невизначеності	31,8 \pm 6,3	26,93 \pm 2,7	2,7	0,05

З даних, які наведені в таблиці 2. видно, що в групі фельдшерів достовірно виражена міжособистісна інтолерантність до невизначеності (31,8 \pm 6,3 та 26,93 \pm 2,7, при $p \leq 0,05$). В свою чергу студентам стоматологам, достовірно більше притаманна толерантність до невизначеності (49,87 \pm 7,9 та 42,4 \pm 4,8, при $p \leq 0,01$). Тобто студентам –стоматологам властиво добре почувати себе в ситуаціях, у яких бракує структури, ясності, або визначеності, в яких вони здатні активно і продуктивно діяти. Їм властиво приймати поспішні рішення, не враховуючи реального стану справ. Також стоматологи розглядають будь-яку невизначену ситуацію як можливість вибору, розвитку, придбання нового досвіду, але при цьому вони не відчують деструктивної тривоги в невизначених ситуаціях.

Щодо фельдшерів, то вони є гарними комунікатори, здатні знаходити спільну мову з різними людьми, але погано переносять невизначеність, їм властивий високий рівень тривожності в таких ситуаціях або навіть загроза її виникнення ,якщо навіть ця невизначеність означає розвиток і позитивну зміну в майбутньому.

В цілому толерантність варто розглядати як систему внутрішніх ресурсів медичного працівника, яка відображає готовність і здатність особистості позитивно та продуктивно вирішувати складні задачі взаємодії з собою та іншими людьми та суттєво впливає на ефективність професійної компетентності майбутнього медичного працівника.

Список використаних джерел

1. Ладик А.В. О необходимости и перспективах формирования социокультурной толерантности студентов-медиков. *Вестник бурятского государственного университета*. 2010/1. С.89-95.
2. Лозинська Л.Ф. Виховання толерантності у студентів-медиків в освітньому процесі вищого навчального закладу. *Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем* : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 22–23 травня 2010 р. / Ред. колегія: проф., д. мед. н. О.А. Каденко (голов. ред.), доц., к. психол. н. Л.О. Подкоритова та ін. / Міністерство освіти і науки України, Хмельницький національний університет, Кафедра практичної психології та педагогіки, Хмельницька обласна громадська організація «Центр сексуального та репродуктивного здоров'я». – Хмельницький: ХНУ, 2011.С.166-168.
3. Образование в поисках человеческих смыслов / Сб. под ред. Е.В. Бондаревской. - Ростов н/Д.: РГПУ, 1995. - 216с.
4. Шигонська Н.В. Толерантність як складова професійної взаємодії медичних працівників. *Науковий журнал "Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво"*. Луцьк, 2013. Випуск №11. С.162-167.